

Oleh PROTSYK
Igor BUCĂȚARU
Andrei VOLENTIR

COMPETIȚIA PARTIDELOR ÎN MOLDOVA

IDEOLOGIE, ORGANIZARE INTERNĂ
ȘI ABORDAREA CONFLICTELOR ETNO-TERITORIALE

Chișinău 2008

CZU 329(478)+323/324(478)

P 95

AUTORI:

Oleh PROTSYK, cercetător superior, European Centre for Minority Issues (ECMI), Flensburg, Germania

Igor BUCĂȚARU, lector superior, catedra "Științe Administrative",
Universitatea de Stat din Moldova (USM), Chișinău,
Republica Moldova

Andrei VOLENTIR, coordonator de programe, Institutul de Studii
Europene (ISEM), Chișinău, Republica Moldova

RECENZENT:

Igor MUNTEANU, director executiv, Institutul pentru Dezvoltare
și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul", Chișinău,
Republica Moldova

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Protsyk, Oleh

Competiția partidelor în Moldova: Ideologie, organizare internă și abordarea conflictelor etno-teritoriale / Oleh Protsyk, Igor Bucătaru, Andrei Volentir. - Ch.: CEP USM, 2007. - 204 p.

ISBN 978-9975-70-415-1

200 ex.

329(478)+323 / 324(478)

Această lucrare apare cu sprijinul
European Centre for Minority Issues (ECMI), Flensburg, Germany

ISBN 978-9975-70-415-1

cuprins

Prefață	7
Capitolul 1.	
Competiția partidelor și calitatea democrației	11
Caracterul relațiilor dintre partide și alegători în noile democrații	12
Pozițiile programatice/ideologice ale partidelor politice	15
Abordarea organizării interne a partidelor	17
Democrația în Moldova în acțiune: explicațiile structurale versus instituționale	19
Descrierea următoarelor capitole	23
Capitolul 2.	
Metodologia cercetării	25
Selectarea subiectelor chestionarului	26
Selectarea partidelor și a respondenților pentru includerea în eșantion	29
Caracteristicile respondenților din eșantionul funcționarilor de partid	32
Capitolul 3.	
Sistemul de partide din Republica Moldova din perspectiva comparativă	39
Rolul factorilor moștenirii și al reformelor instituționale	42
Claritatea poziționării ideologice (programatice): rezultatele cercetării	44
Claritatea poziționării ideologice: explicații de alternativă	54
Capitolul 4.	
Poziționarea ideologică a partidelor politice	65
ECONOMIE	
1. Gestionarea economiei naționale	66
2. Privatizarea întreprinderilor de stat	71
3. Impozite	73
4. Prioritatea sat-oraș	75

POLITICĂ	
5. Centralizare/descentralizare	79
6. Regimul constituțional de guvernare	83
7. Ordinea legală și drepturile omului	86
8. Individualism și tradiționalism	88
9. Orientarea vectorului politicii externe a Republicii Moldova	91
10. Consecvența în materie de integrare europeană	94
11. Orientarea ideologică	96
CULTURĂ ȘI IDENTITĂȚI	
12. Valorile culturale	98
13. Identitatea etnică	100
14. Denumirea limbii oficiale a Republicii Moldova	102
15. Limbile minorităților în școli	104
16. Statutul limbii ruse și al limbilor celorlalte minorități etnice din Republica Moldova	105
17. Libertatea cuvântului și morala	108
18. Religia și politica	110
POZIȚIONAREA PARTIDELOR ÎN PLAN BIDIMENSIONAL: ILUSTRAREA MODULUI DE ABORDARE	112

Capitolul 5.

Abordările problemei conflictelor teritoriale de către partidele politice și comunitatea de experți	115
Importanța problemelor cu privire la conflict	115
Nivelul de polarizare a pozițiilor partidelor pe fiecare chestiune	116
1. Forma structurii de stat	117
2. Statutul Transnistriei	121
3. Formatul negocierilor pentru soluționarea conflictului	124
4. Consecutivitatea etapelor procesului de soluționare a conflictului	126
5. Aplicarea forței în procesul aplanării conflictului	129

Capitolul 6.	
Organizarea internă a partidelor politice	133
1. Gradul de influență a diferitelor organe de partid asupra procesului de adoptare a deciziilor partidului	135
2. Sursele de finanțare a partidelor politice	142
3. Membrii de partid	152
3.1. Profilul social al activului de partid	152
3.2. Criterii de motivare personală pentru aderarea la un partid	156
4. Organizarea și funcționarea la nivel local a partidelor	159
4.1. Asigurarea logistică a partidelor	159
4.2. Numărul de membri	161
4.3. Metodele de lucru ale liderilor locali	162
5. Mijloacele de informare a publicului despre activitățile partidului	164
Încheiere	169
ANEXE	175

Prefață

Partidele reprezintă una dintre cele mai importante instituții politice ale societății democratice moderne. Această teză nici nu este pusă la îndoială în literatura referitoare la teoria și practica funcționării democrațiilor moderne. Partidele au devenit parte indispensabilă a procesului politic în toate democrațiile de succes (cu excepția câtorva țări mici). Evoluția rolului, caracterului și a funcțiilor partidelor politice în societățile dezvoltate este obiect al discuțiilor publice și al analizelor științifice minuțioase.

Deși este cercetat nu chiar atât de sistematic, rolul partidelor politice în societățile aflate în tranziție nu este mai puțin important. Deseori, la analiza proceselor politice din astfel de societăți, cea mai mare atenție se acordă anumitor lideri politici, guvernelor, parlamentelor și președinților, grupurilor de interese și societății civile. Succesul consolidării democratice în aceste societăți, însă, este indisolubil legat de formarea și dezvoltarea sistemului de partide. Natura dezvoltării partidelor și influența ei asupra procesului de consolidare a transformărilor democratice în Republica Moldova constituie obiectul de studiu al acestei lucrări.

În prezentul studiu s-a încercat de a supune analizei sistematice unele aspecte fundamentale ale funcționării sistemului de partide în Republica Moldova. În special, am fost interesați să aflăm în ce măsură competiția ideologică constituie baza relației dintre partide și cetățeni. Un loc central în studiul nostru a fost rezervat, de asemenea, chestiunilor legate de caracterul și semnificația deosebirilor programatice /ideologice dintre partide, precum și a celor ce țin de strategiile privind organizarea și dezvoltarea partidelor. Sperăm că rezultatele obținute în urma acestui studiu constituie un material valoros pentru perceperea multilaterală a funcționării sistemului de partide și a rolului acestuia în procesul de consolidare a transformărilor democratice din Republica Moldova.

În primul capitol sunt abordate problemele teoretice privind determinarea rolului sistemelor de partide în procesul tranziției democratice. Totodată, în acest capitol este expus succint conținutul celorlalte capitole. În capitolul doi este expusă detaliat metodologia utilizată în cercetarea dată. Cel de-al treilea capitol reprezintă o analiză comparativă a indicatorilor cristalizării ideologice/programatice a sistemelor de partide din Republica Moldova și dintr-un șir

de alte țări est-europene. Acest capitol conține date despre nivelurile de polarizare și ierarhizare a relevanței chestiunilor politice în sistemul de partide din Republica Moldova. Capitolul patru oferă o analiză detaliată a poziționării partidelor față de un spectru larg de chestiuni politice. Abordarea de către partidele politice a soluțiilor conflictelor etnoteritoriale este analizată în capitolul cinci. În capitolul șase sunt prezentate rezultatele analizei strategiilor partidelor privind construcția organizatorică și administrativă a lor. În încheiere sunt date unele concluzii generale și menționate unele probleme actuale care vor deveni obiectul cercetărilor ulterioare.

În procesul muncii asupra acestei cărți, ne-am bucurat de o susținere din partea mai multor persoane și organizații. Desfășurarea etapei inițiale a cercetării, care includea elaborarea chestionarelor și efectuarea sondajului printre funcționarii partidelor și printre experți, a devenit posibilă grație unei susțineri instituționale din partea Centrului european pentru problemele minorităților (ECMI). Autorii exprimă mulțumiri organizatorilor Seminarului privind politizarea deosebirilor socio-culturale de la Helsinki (Kevin Deegan-Krause și Zsolt Enyedi), desfășurat sub egida Consorțiului european pentru cercetare politică (ECPR), precum și Centrului de cercetări slavone al Universității Hokkaido (Kimitaka Matsuzato), pentru posibilitatea oferită de a prezenta rezultatele preliminare ale cercetării. Pentru susținerea oferită la diferite etape ale cercetării, autorii sunt recunoscători, de asemenea, domnilor Igor Boțan, Marius Matichescu, Corneliu Ciurea și Ion Osoianu, precum și doamnelor Tatiana Durimanova și Valentina Rigamonti.

Cuvinte deosebite de mulțumire am rezervat pentru angajații secretariatelor partidelor politice, precum și pentru respondenții chestionați. Un mare număr de funcționari ai partidelor și experți independenți și-au făcut timp special pentru a lua parte la sondaj, contribuind astfel la realizarea studiului nostru. Desigur, apariția acestei cărți nu ar fi fost posibilă fără cooperarea și conlucrarea funcționarilor următoarelor formațiuni politice: Partidul Comunistilor din Republica Moldova (PCRM), Partidul „Alianța Moldova Noastră” (AMN), Partidul Popular Creștin-Democrat (PPCD), Partidul Democrat din Moldova (PDM), Partidul Social-Liberal (PSL), Partidul Social-Democrat din Moldova (PSDM), Partidul socialiștilor „Patria-Rodina” și Mișcarea social-politică „Ravnopravie”. Evaluările de expertiză au fost oferite de reprezentanții următoarelor organizații: Institutul de politici publice (IPP), Institutul pentru dezvoltare și inițiative sociale (IDIS „Viitorul”), Asociația pentru democrație

participativă (ADEPT), Centrul independent de jurnalism (CIJ), publicațiile periodice „Jurnal de Chișinău” și „Moldavskie Vedomosti”, Universitatea de stat din Moldova (USM), Institutul de studii politice și relații internaționale (ISPRI).

Sperăm că toate aceste eforturi comune au adus lumină asupra realizărilor, problemelor și perspectivelor de dezvoltare ale sistemului de partide din Republica Moldova. Întreaga responsabilitate pentru interpretările și concluziile prezentate este pusă exclusiv pe seama autorilor acestei cărți.

